



มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 6410-2562

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 6410-2019

**การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ
ฟาร์มควายเนื้อ**

**GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR
MEAT BUFFALO FARM**

**สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์**

ICS 65.020.30

ISBN XXX-XXX-XXX-X



มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 6410-2562

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 6410-2019

**การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ
ฟาร์มควายเนื้อ
GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR
MEAT BUFFALO FARM**

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2277 โทรสาร 0 2561 3373

www.acfs.go.th

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม ตอนพิเศษ

วันที่

พุทธศักราช 2562

คณะกรรมการวิชาการพิจารณามาตรฐานสินค้าเกษตร
เรื่อง กระป๋อง

- | | | |
|-----|---|---------------|
| 1. | อธิบดีกรมปศุสัตว์ หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย
นายอำพันธุ์ เวฬุตันติ รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ | ประธานกรรมการ |
| 2. | ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
นางสาววิรัชณี โลหะชุมพล | กรรมการ |
| 3. | ผู้แทนสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์
นางสาวคชาภรณ์ เต็มยอด | กรรมการ |
| 4. | ผู้แทนสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์
นายกุลภัทร์ โพธิกนิษฐ | กรรมการ |
| 5. | ผู้แทนกองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์
นายกิตติ กุบแก้ว | กรรมการ |
| 6. | ผู้แทนคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรืองยศ พิลาจันทร์ | กรรมการ |
| 7. | ผู้แทนภาควิชาสัตวบาล คณะเกษตร กำแพงแสน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
รองศาสตราจารย์สุริยะ สะวานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิรินทร์พร สินธุณิษฐ์ | กรรมการ |
| 8. | ผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งชาติ
นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์
นายมนตรี ถาวร | กรรมการ |
| 9. | ผู้แทนสมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพบูลย์ ใจเด็ด | กรรมการ |
| 10. | ผู้แทนสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาควายไทย
นายสุพจน์ ศรีสร้อย | กรรมการ |
| 11. | นางทวีพร เรืองพริ้ม
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสัตวศาสตร์ | กรรมการ |
| 12. | ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมจิตร กันหาพรหม
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพสัตว์ | กรรมการ |

- | | |
|--|-------------------------|
| 13. นายกฤตยชน แก้ววังชัย
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการผลิตกระบือ | กรรมการ |
| 14. นางรัญจวน เฮงตระกูลสิน
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการผลิตน้ำมันกระบือ | กรรมการ |
| 15. ผู้แทนสำนักกำหนดมาตรฐาน
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
นางสาวจิรจิต ติศสนะ
นางสาวชมภูนุช เสนทองแก้ว | กรรมการและ
เลขานุการ |

(4)

ควายเป็นสัตว์เศรษฐกิจของไทย ที่มีศักยภาพในการให้เนื้อที่มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของตลาด ปัจจุบันเกษตรกรที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นรายย่อย หากเกษตรกรได้รับการพัฒนาการจัดการฟาร์มให้ถูกต้องและเหมาะสม จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิต และสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร จึงเห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควายเนื้อ เพื่อให้ได้เนื้อควายที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้กำหนดขึ้นโดยใช้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง

มกษ. 6400-2555. มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคเนื้อ.

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2556. คู่มือการเลี้ยงกระบือไทย. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ.



ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร :
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควายนเนื้อ
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควายนเนื้อ เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบมติคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควายนเนื้อ มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6410-2562 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒

(นายประภัตร โพธสุธน)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ปฏิบัติราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มาตรฐานสินค้าเกษตร

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควายเนื้อ

1. ขอบข่าย

1.1 มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดเกณฑ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควายเนื้อเพื่อการค้า ครอบคลุมข้อกำหนดตั้งแต่องค์ประกอบฟาร์ม การจัดการฟาร์ม บุคลากร การจัดการสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการบันทึกข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ควายเนื้อที่มีสุขภาพดี และได้เนื้อควายที่มีคุณภาพเหมาะสมในการนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยต่อการบริโภค รวมถึงได้ผลิตผลอื่นที่มีคุณภาพ

1.2 มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ไม่ครอบคลุมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควายนมที่ผลิตนํ้านมควายเป็นหลัก

2. นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

2.1 ควายเนื้อ (meat buffalo) หมายถึง สัตว์ที่มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Bubalus bubalis* ที่เลี้ยงไว้สำหรับการผลิตเนื้อควายหรือผลิตผลอื่น เช่น หนัง

2.2 ฟาร์มควายเนื้อ (meat buffalo farm) หมายถึง สถานประกอบการที่เลี้ยงควายเนื้อ ซึ่งครอบคลุมถึง โรงเรือน คอกพัก พื้นที่เลี้ยง สถานที่เก็บอาหารสัตว์ เก็บอุปกรณ์ ทำลายซากสัตว์ รวบรวมขยะและมูลสัตว์

3. ข้อกำหนด

ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควายเนื้อ ให้เป็นตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 รายการและข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควายเนื้อ

รายการ	ข้อกำหนด
<p>1. องค์ประกอบฟาร์ม</p> <p>1.1 สถานที่ตั้ง</p>	<p>1.1.1 ได้รับการยินยอมหรือไม่ขัดต่อระเบียบของหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น</p> <p>1.1.2 ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการคมนาคมสะดวกต่อการขนส่ง</p> <p>1.1.3 ไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน</p> <p>1.1.4 ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ เว้นแต่มีมาตรการป้องกันอันตรายที่มีประสิทธิภาพ</p>
<p>1.2 ผังและลักษณะฟาร์ม</p>	<p>1.2.1 พื้นที่ฟาร์มมีขนาดเพียงพอเหมาะสมในการเลี้ยงสัตว์ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพสัตว์และสิ่งแวดล้อม</p> <p>1.2.2 มีการวางผังฟาร์มที่ดี และจัดพื้นที่เป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ เช่น โรงเรือน คอกพัก สถานที่เก็บอาหารสัตว์ เก็บอุปกรณ์ ทำลายซากสัตว์ รวบรวมขยะและมูลสัตว์ พื้นที่เลี้ยงแยกเป็นสัดส่วนจากที่พักอาศัย</p> <p>1.2.3 มีทางเข้า-ออกฟาร์มควายเนื้อทางเดียว</p> <p>1.2.4 มีรั้วรอบบริเวณโรงเรือนและคอกพักสัตว์อย่างเหมาะสม</p>
<p>1.3 โรงเรือนและอุปกรณ์</p>	<p>1.3.1 สร้างด้วยวัสดุที่คงทน แข็งแรง ง่ายต่อการทำความสะอาดและบำรุงรักษา มีการระบายอากาศที่ดี มีหลังคา และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคนและควาย</p> <p>1.3.2 มีพื้นที่ในโรงเรือนเพียงพอกับจำนวนควายให้แสดงพฤติกรรมได้ตามธรรมชาติ</p> <p>1.3.3 พื้นโรงเรือนเป็นพื้นเรียบ ไม่ลื่น โดยอาจเป็นดินหรือทรายอัดแน่น สามารถทำความสะอาดและจัดการได้โดยสะดวก สามารถระบายน้ำได้ดี</p> <p>1.3.4 รางหรือภาชนะใส่อาหารและน้ำสำหรับควาย ทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อตัวสัตว์</p>

รายการ	ข้อกำหนด
	<p>1.3.5 รวงหรือภาชนะใส่อาหารและน้ำ มีปริมาณเพียงพอกับขนาด อายุ และจำนวนควาย วางอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อให้ควายกินอาหารและน้ำได้สะดวก</p> <p>1.3.6 มีช่องบังคับสัตว์เพื่อความสะดวกและปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน</p>
<p>2. การจัดการฟาร์ม</p> <p>2.1 เอกสารการปฏิบัติงาน</p>	<p>มีเอกสารแสดงรายละเอียดการปฏิบัติงานในฟาร์มสำหรับกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ แผนการผลิตพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์ การจัดการอาหารให้ควาย การจัดการด้านสุขภาพ การทำความสะอาดและการจัดการขยะและมูลสัตว์</p>
<p>2.2 การจัดการอาหารสำหรับควายเนื้อ</p>	<p>2.2.1 จัดให้มีอาหารที่เหมาะสมกับความต้องการของควาย</p> <p>2.2.2 กรณีที่ใช้อาหารสำเร็จรูป ต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558 และให้ตรวจสอบคุณภาพอาหารควายทางกายภาพในเบื้องต้น</p> <p>2.2.3 ในกรณีที่ผสมอาหารเองในฟาร์ม วัตถุดิบที่ใช้หรือสิ่งที่เติมในอาหารต้องมีคุณภาพและปลอดภัย ห้ามใช้สารต้องห้ามตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558</p> <p>2.2.4 การผสมยาสัตว์ในอาหารและน้ำเพื่อรักษาโรค ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม และให้มีพื้นที่เก็บอาหารสัตว์ผสมยาดังกล่าวแยกออกจากอาหารทั่วไปและมีการบ่งชี้</p> <p>2.2.5 มีสถานที่เก็บอาหารควายที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนและการเสื่อมสภาพของอาหารสัตว์ได้</p>
<p>2.3 การจัดการน้ำใช้ในฟาร์ม</p>	<p>2.3.1 น้ำสำหรับควายกินมีความสะอาด และมีปริมาณเพียงพอ</p> <p>2.3.2 แหล่งน้ำใช้ในฟาร์มอยู่ในบริเวณที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย</p> <p>2.3.3 น้ำที่ใช้ในฟาร์มต้องสะอาด เพียงพอและเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ในการใช้</p>
<p>2.4 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา</p>	<p>2.4.1 โรงเรือนและอุปกรณ์ ต้องสะอาดและถูกสุขลักษณะ</p>

รายการ	ข้อกำหนด
	<p>2.4.2 บำรุงรักษาโรงเรือนและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดี มีความปลอดภัยต่อควายและผู้ปฏิบัติงาน</p> <p>2.4.3 สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายด้านการปศุสัตว์ที่ใช้ในกระบวนการต่างๆ ให้ใช้ตามคำแนะนำของฉลากผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ หรือตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม</p> <p>2.4.4 กรณีมีปลักเทียม ต้องมีการถ่ายเทน้ำอย่างสม่ำเสมอ</p>
<p>3. บุคลากร</p>	<p>3.1 ลูกจ้างต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี และมีสัญญาจ้าง</p> <p>3.2 กรณีลูกจ้างเป็นแรงงานต่างด้าว ต้องมีหนังสือเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมีใบอนุญาตทำงาน</p> <p>3.3 ให้จัดสวัสดิการและจัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยแก่ลูกจ้างอย่างเหมาะสม</p> <p>3.4 มีจำนวนบุคลากรเหมาะสมกับจำนวนควายที่เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน</p> <p>3.5 ผู้ประกอบการหรือบุคลากรที่ทำหน้าที่เลี้ยงควายต้องมีความรู้ ประสบการณ์ ได้รับการฝึกอบรม หรือได้รับการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้เลี้ยงควายได้อย่างถูกต้อง</p> <p>3.6 มีสัตวแพทย์ที่มีใบรับรองเป็นผู้ควบคุมฟาร์มกำกับดูแลด้านสุขภาพควาย</p> <p>3.7 ผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มต้องมีสุขภาพดี และต้องได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีว่าปราศจากโรคติดต่อที่อาจแพร่เข้ามาสู่ควาย</p>
<p>4. สุขภาพสัตว์</p> <p>4.1 การป้องกันและควบคุมโรค</p>	<p>4.1.1 มีการทำเครื่องหมายประจำตัวควายทุกตัว ตามระบบการทำเครื่องหมายและขึ้นทะเบียนสัตว์แห่งชาติของกรมปศุสัตว์</p> <p>4.1.2 การจัดการสุขภาพสัตว์ การใช้ยา และโปรแกรมวัคซีน อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม</p>

รายการ	ข้อกำหนด
	<p>4.1.3 มีการป้องกันและฆ่าเชื้อโรค ยานพาหนะ อุปกรณ์ และบุคคลก่อนเข้า-ออกฟาร์ม รวมถึงมีการจดบันทึกการผ่านเข้า-ออกฟาร์มของบุคคลภายนอกที่สามารถตรวจสอบได้</p> <p>4.1.4 มีมาตรการควบคุมสัตว์พาหนะนำโรค</p> <p>4.1.5 ระบุแหล่งที่มาของควาย และมีการกักโรคและตรวจรับรองสุขภาพควายที่นำเข้าฟาร์มใหม่</p> <p>4.1.6 กรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาด ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์</p> <p>4.1.7 การจัดการซากควายให้อยู่ในดุลยพินิจของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มด้วยวิธีเหมาะสม ในกรณีของควายที่ตายจากโรคระบาด ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติม</p>
4.2 การบำบัดโรคสัตว์	<p>4.2.1 การบำบัดโรคสัตว์ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม และเป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9032 เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์</p> <p>4.2.2 หากจัดเก็บวัคซีนหรือยาสัตว์ที่ฟาร์ม ให้เก็บรักษาตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม หรือคำแนะนำบนฉลากหรือเอกสารกำกับและเก็บเป็นสัดส่วน</p>
5. สวัสดิภาพสัตว์	<p>5.1 ดูแลควายให้มีความเป็นอยู่ที่สบาย หากควาย ป่วย บาดเจ็บ พิกัด หรือมีเหตุจำเป็นต้องคัตทิ้ง ให้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม เพื่อมิให้เกิดความทุกข์ทรมาน</p> <p>5.2 มีพื้นที่เลี้ยงปล่อยภายนอกโรงเรือนเพื่อให้ควายได้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ และมีวิธีการเพื่อลดอุณหภูมิของร่างกายควาย</p>
6. สิ่งแวดล้อม	<p>6.1 กำจัดหรือจัดการขยะมูลฝอย ของเสีย และมูลควาย ด้วยวิธีการที่เหมาะสม และถูกสุขลักษณะ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม</p> <p>6.2 กรณีปล่อยน้ำที่ใช้ในฟาร์มออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ให้บำบัดน้ำเสียอย่างถูกต้อง</p> <p>6.3 กรณีขยะติดเชื้อ ให้แยกทำลายและกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้องภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม</p>

รายการ	ข้อกำหนด
7. การบันทึกข้อมูล	<p data-bbox="553 352 1427 443">7.1 ให้บันทึกข้อมูลการจัดการด้านการผลิต บุคลากร การทำความสะอาดและบำรุงรักษา และการควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์</p> <hr data-bbox="553 443 1427 447"/> <p data-bbox="553 468 1062 506">7.2 ให้เก็บรักษาบันทึกเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี</p>